SVERIGES RIKSDAG

Motion till riksdagen 2026/27:2907

av Josefin Malmqvist m.fl. (M)

Kunskap, innovation och konkurrenskraft för framtidens Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att utöka antalet utbildningsplatser på ingenjörsutbildningarna och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera resurstilldelningen till universitet och högskolor så att det i större utsträckning premierar kvalitet, genomströmning och etablering på arbetsmarknaden och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att högre utbildning i större utsträckning ska dimensioneras utifrån arbetsmarknadens och samhällets kompetensbehov och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att koncentrera distansutbildningar till de lärosäten som håller högst kvalitet, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att minska lärosätenas administrativa börda så att mer tid och resurser kan ägnas åt undervisning och forskning och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att värna den akademiska friheten och stärka forskningens oberoende från politiska och ideologiska påtryckningar och tillkännager detta för regeringen.

7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka excellensprincipen inom forskningsfinansieringen så att vetenskaplig kvalitet ges ökad betydelse vid tilldelning av forskningsmedel och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att öka forskarrörligheten mellan lärosäten, näringsliv, offentlig sektor och internationella forskningsmiljöer och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förbättra förutsättningarna för internationella forskare, doktorander och studenter att verka i Sverige och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka skyddet mot forskningsspionage och andra säkerhetshot mot universitet, högskolor och svensk forskning och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka forsknings- och innovationsinvesteringar i näringslivet genom förbättrade incitament för forskning och utveckling och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att reformera studiemedelssystemet för att främja genomströmning och tidigare arbetsmarknadsetablering och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att avskaffa fribeloppet under sommarmånaderna och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige blev rikt genom kunskap, innovationer och tekniskt entreprenörskap. Från kullagret, separatorn och pacemakern till telekom, digitala betallösningar och avancerad medicinteknik har svenska forskare, ingenjörer och företag bidragit till att förändra världen. Det är denna tradition som lade grunden för det välstånd som dagens Sverige bygger på.

Men framgångar kan aldrig tas för givna. Konkurrensen om investeringar, kompetens och innovationer hårdnar. Länder som tidigare låg långt efter Sverige investerar idag målmedvetet i forskning, teknikutveckling och högre utbildning. Om Sverige även i

framtiden ska vara ett av världens mest konkurrenskraftiga länder krävs högre ambitioner.

Moderaternas mål är därför att Sverige år 2035 ska ha flest ingenjörer och flest patentansökningar per capita i EU. Sverige ska vara landet där nya idéer blir nya företag, nya jobb och nya exportframgångar.

För att nå dit behöver fler unga välja naturvetenskapliga och tekniska utbildningar. Sverige har under lång tid utbildat för få ingenjörer i förhållande till arbetsmarknadens behov. Samtidigt fullföljer alltför få de utbildningar som påbörjas.

Moderaterna vill därför se över möjligheten att kraftigt bygga ut antalet utbildningsplatser på ingenjörsutbildningarna samtidigt som kvaliteten värnas. En utbyggnad måste kombineras med bättre genomströmning, mer lärarledd tid och starkare koppling mellan utbildning och arbetsliv. Sverige behöver fler ingenjörer, inte bara fler antagna studenter.

Högre utbildning ska leda till jobb och tillväxt

Sverige står inför ett växande matchningsproblem. Samtidigt som arbetslösheten är hög har företag, offentlig sektor och välfärdsverksamheter svårt att hitta rätt kompetens. Utbildningssystemets viktigaste uppgift är inte bara att ge kunskap. Det ska också skapa förutsättningar för arbete, egen försörjning och ekonomisk tillväxt. Därför behöver högre utbildning utformas med större hänsyn till arbetsmarknadens behov.

Moderaterna vill att resurstilldelningen till universitet och högskolor reformeras så att det i högre grad tar hänsyn till utbildningarnas kvalitet, studenternas genomströmning och etablering på arbetsmarknaden efter examen. Lärosäten ska inte bara bedömas utifrån hur många studenter de antar utan också utifrån vilka resultat de uppnår.

Utbudet av utbildningar behöver samtidigt dimensioneras bättre utifrån arbetsmarknadens kompetensbehov. Bristyrken inom exempelvis teknik, vård och skola måste ges större utrymme i planeringen av utbildningsplatser.

Digitaliseringen skapar nya möjligheter att tillgängliggöra högre utbildning i hela landet. Men utvecklingen är inte oproblematisk. Enligt Riksrevisionens (RiR 2026:25) granskning av distansutbildningarna finns betydande brister kopplade till både kvalitet, genomströmning och resurstilldelning. Granskningen visar att en stor andel studenter på distansutbildningar, särskilt på fristående kurser, saknar dokumenterad studieaktivitet samtidigt som lärosätena erhåller ersättning för dessa studenter. Riksrevisionen pekar

också på risker för att dagens resurstilldelningssystem gynnar utbildningsupplägg med begränsad lärarinteraktion och låga kostnader snarare än utbildningar med hög kvalitet och stark arbetsmarknadsanknytning.

Moderaterna anser därför att distansutbildning i första hand ska användas där den kan upprätthålla samma höga kvalitet som campusutbildning. Högkvalitativa distansutbildningar bör i större utsträckning koncentreras och erbjudas nationellt av de lärosäten som har bäst kompetens inom respektive utbildningsområde. På så sätt kan fler människor studera där de bor utan att kvalitet, genomströmning eller utbildningarnas relevans för arbetsmarknaden försämras.

Mer undervisning och forskning, mindre administration

Universitetens och högskolornas kärnuppgifter är undervisning och forskning. Under lång tid har emellertid den administrativa apparaten vuxit samtidigt som många lärare och forskare vittnar om minskat utrymme för sina kärnuppdrag. När resurser flyttas från undervisning och forskning till administration försämras förutsättningarna för både utbildningskvalitet och vetenskapliga framsteg.

Moderaterna vill därför minska den administrativa bördan inom högskolesektorn. Utgångspunkten ska vara att forskare ska forska och lärare ska undervisa. Administrationen ska stödja kärnverksamheten, inte styra den. Varje skattekrona som frigörs från onödig administration kan i stället användas för fler undervisningstimmar, starkare forskningsmiljöer och ökad konkurrenskraft.

Excellens och akademisk frihet

Sverige ska inte bara bedriva mer forskning. Sverige ska bedriva bättre forskning. Under lång tid har forskningspolitiken i stor utsträckning fokuserat på volym, Men fler forskare och större anslag leder inte automatiskt till forskning av högre kvalitet. Det är därför den moderatledda regeringen lagt om forskningspolitiken för att premiera spets och excellens. Moderaterna anser fortsättningsvis att forskningspolitiken i större utsträckning måste premiera excellens, kvalitet och internationell konkurrenskraft.

Forskningsmedel ska i högre grad fördelas till de forskningsmiljöer och projekt som håller högst kvalitet. Vetenskaplig kvalitet ska väga tyngre än geografiskt läge eller politiska prioriteringar.

Samtidigt måste den akademiska friheten värnas. Forskningens uppgift är att söka sanningen, även när resultaten är obekväma eller utmanar etablerade uppfattningar. Akademin ska därför stå fri från såväl politiska som ideologiska pekpinnar.

Moderaterna värnar den fria forskningen. Forskares möjligheter att välja forskningsfrågor, publicera resultat och delta i den akademiska debatten utan otillbörlig påverkan är avgörande för Sveriges ställning som kunskapsnation.

Sverige ska attrahera världens främsta forskare

Vetenskapliga genombrott sker i allt större utsträckning genom internationella samarbeten. För ett litet exportberoende land är det därför avgörande att svenska forskningsmiljöer är öppna mot omvärlden.

Moderaterna vill öka forskarrörligheten mellan svenska och internationella lärosäten samt mellan akademi, näringsliv och offentlig sektor. Fler forskare, inom flera olika områden, bör kunna kombinera akademisk forskning med arbete i företag eller offentlig verksamhet.

Samtidigt behöver Sverige bli ett mer attraktivt land för internationella forskare, doktorander och studenter. Den moderatledda regeringen tog förra mandatperioden stora steg för att förbättra villkoren för doktorander och forskare, exempelvis kan doktorander nu beviljas uppehållstillstånd för forskning och det ska kunna gå snabbare att beviljas permanent uppehållstillstånd. Det är viktiga åtgärder för att locka internationell spets och excellens. Handläggningstider, regelkrångel och osäkerhet kring uppehållstillstånd får inte stå i vägen för kompetens som Sverige behöver. Internationella talanger stärker svensk forskning, förbättrar kunskapsutbytet och bidrar till innovation och tillväxt. Sverige ska konkurrera om världens bästa hjärnor, inte stöta bort dem.

Det är samtidigt viktigt att motverka forskningsspionage mot våra lärosäten. Säpo har länge varnat för bristande kunskaper och eftersatt säkerhetsarbete. Säpo pekar även ut Ryssland, Kina och Iran som de största säkerhetshoten. Det är framför allt forskare från dessa länder som inhämtar och för vidare kunskap om framför allt teknik som kan underlätta militärt i hemlandet. Säpo varnar även för cyberspionage, som blir mer och mer sofistikerat. Moderaterna vill se att dessa yttre hot tas på allvar och att utbildningar utökas för personalen och för säkerhetsansvariga.

Forskning ska komma samhället till nytta

En stor del av den forskning som skapar nya jobb och stärker Sveriges konkurrenskraft bedrivs i företag. Därför behöver samverkan mellan forskning och näringsliv fortsätta att stärkas.

Moderaterna vill förbättra incitamenten för forskning och utveckling i näringslivet, bland annat genom att vidareutveckla forskningsavdraget och skapa bättre förutsättningar för företagsinvesteringar i forskning. Forskningsresultat ska i större utsträckning kunna omsättas i innovationer, patent, företagande och nya produkter. Sverige behöver fler idéer som tar steget från laboratoriet till marknaden.

Ett studiemedelssystem för arbete och genomströmning

Det svenska studiemedelssystemet har bidragit till att människor oavsett bakgrund har kunnat utbilda sig. Den grundläggande principen ska ligga fast. Samtidigt behöver studiemedelssystemet bättre stödja genomströmning och tidigare etablering på arbetsmarknaden. Sverige har idag en internationellt sett hög etableringsålder, vilket innebär att många kommer sent in i arbetslivet. Förra mandatperioden tillsatte den moderatledda regeringen därför en utredning för att se över studiemedelssystemet.

Moderaterna vill att studiemedelssystemet ska vara utformat med målet att främja effektivare studier, snabbare examina och tidigare inträde på arbetsmarknaden. Ett sätt att åstadkomma det är att utöka det totala antalet år med studiemedel samtidigt som användningen av studiemedel på grundläggande utbildningsnivå begränsas. Syftet är att stärka incitamenten att göra medvetna utbildningsval, fullfölja utbildningar och i högre grad rikta resurserna till studier som leder till fördjupad kompetens.

Samtidigt ska det löna sig att arbeta. Studenter som arbetar under sommaren stärker både sin ekonomi och sin ställning på arbetsmarknaden. Moderaterna vill därför avskaffa fribeloppet under sommarmånaderna så att studenter fullt ut kan ta tillvara möjligheterna till arbete när studierna ligger vilande.

Sverige behöver höga ambitioner även för högre utbildning och forskning. Genom fler ingenjörer, starkare koppling mellan utbildning och arbetsmarknad, minskad administration, ökad akademisk frihet och forskning i världsklass kan Sverige återta positionen som Europas ledande kunskaps- och innovationsnation. Moderaternas mål är tydligt: fler idéer, fler uppfinningar, fler jobb och ett rikare Sverige.

Josefin Malmqvist (M)

Marie-Louise Hänel Sandström (M) *Anna Vedin (M)*

Lotta Högström (M)